

ใบแจ้งข่าว

ประเทศไทย: รัฐบาลไทยควรรับรองว่ามาตรการรับมือโรคโควิด-19 ค้ำครองเสรีภาพขั้นพื้นฐาน

ปัจจุบัน ข้อกำหนดพรก.ฉุกเฉินฯ เกี่ยวกับสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ในไทยกำลังละเมิดหลักสิทธิมนุษยชน

(กรุงเทพฯ 9 กันยายน 2564)—รัฐบาลไทยควรคุ้มครองสิทธิในการชุมนุมโดยสงบของผู้ประท้วง และรับประกันว่ามาตรการข้อจำกัดใด ๆ เพื่อป้องกันโรคโควิด-19 มีเนื้อหาสอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ พอร์ตีฟายไรต์กล่าวในวันนี้

มีรายงานว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมและดำเนินคดีกับผู้ประท้วงต่อต้านรัฐบาลที่มาชุมนุมโดยสันติ ด้วยข้อหาละเมิดข้อจำกัดของประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่บังคับใช้ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2563 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการรับมือสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในไทย ภายหลังมีรายงานว่ารัฐบาลมีกำหนดจะประชุมในวันที่ 10 กันยายน เพื่อหารือถึงแนวทางยกเลิกการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และนำพระราชบัญญัติควบคุมโรคติดต่อมาใช้เป็นกรอบกฎหมายหลักเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 แทน

“ทางการไทยควรยึดมั่นตามแนวปฏิบัติในการอำนวยความสะดวกให้กับการชุมนุม พร้อมกับหาแนวทางชอบธรรมเพื่อรับมือกับปัญหาด้านสาธารณสุขไปในเวลาเดียวกัน” เอมี สมิธ (Amy Smith) ผู้อำนวยการบริหารพอร์ตีฟายไรต์กล่าว “สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ไม่ควรถูกใช้เป็นข้ออ้างเพื่อละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน”

การชุมนุมต่อต้านรัฐบาลปะทุขึ้นเป็นครั้งแรกที่กรุงเทพฯ ก่อนขยายตัวไปยังจังหวัดอื่น ๆ ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2563 เป็นต้นมา ภายหลังคำสั่งยุบพรรคอนาคตใหม่ซึ่งก่อให้เกิดกระแสต่อต้านเป็นวงกว้าง โดยพรรคดังกล่าวเป็นพรรคการเมืองหัวก้าวหน้าที่ได้รับคะแนนโหวตจากประชาชน จนส่ง ส.ส. จำนวน 81 ที่นั่งเข้าสู่สภาในการเลือกตั้งเมื่อปี 2562 ต่อมา ในวันที่ 25 มีนาคม 2563 ท่ามกลางคลื่นขบวนการประท้วงที่โหมตัวขึ้นสูง รัฐบาลก็ได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทั่วราชอาณาจักรเนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นการใช้อำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ซึ่งมอบอำนาจให้นายกรัฐมนตรีออกข้อจำกัดเพื่อจำกัดสิทธิบางประการ รวมทั้งสิทธิเสรีภาพด้านการแสดงออกและการชุมนุมอย่างสงบ

นายกรัฐมนตรีนเรนทรวิษณุ จันทร์โอชาได้ประกาศข้อจำกัด 32 ข้อโดยใช้อำนาจตามพรก.นี้ ข้อจำกัดบางส่วนรวมถึงมาตรการจำกัดสิทธิที่คลุมเครือและเกินความจำเป็นเกินกว่าเหตุ เพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพด้านการแสดงออกและการชุมนุมอย่างสงบของผู้ประท้วง

ตัวอย่างเช่น **ข้อจำกัดฉบับที่ 1** ที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2563 จำกัด “การทำกิจกรรมร่วมกันหรือการรวมกลุ่มที่เสี่ยงต่อการแพร่เชื้อโรคโควิด-19” หรือ “กิจกรรมใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย ภายในเขตพื้นที่ที่หัวหน้าผู้รับผิดชอบแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินในส่วนที่เกี่ยวกับความมั่นคงเป็นผู้กำหนด...” ข้อจำกัดฉบับที่ 1 ยังห้ามไม่ให้ผู้ใดเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับโรคโควิด-19 ที่อาจ “ก่อให้เกิดความหวาดกลัว” ต่อสาธารณชน หรือ “ทำให้เกิดความเข้าใจผิด...จนกระทบต่อการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

การละเมิดพระราชกำหนดในสถานการณ์ฉุกเฉินและข้อจำกัดที่เกี่ยวข้อง อาจทำให้ได้รับโทษจำคุกไม่เกินสองปี และ/หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท

ในการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ.2564 ปิยะ ติวีชัย รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาลได้ประกาศใช้มาตรการด้านกฎหมายกับผู้ประท้วง โดยระบุว่า “การชุมนุมหรือการรวมตัว รวมทั้งการมั่วสุมด้วยประการใด ที่มีลักษณะเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของเชื้อโรค หรือการรวมตัวตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป เป็นความผิดตามพรก. ฉุกเฉิน และ พรบ. ควบคุมโรคติดต่อ” พ.ศ.2564 ยังกล่าวต่อว่า “ถ้าเป็นการละเมิดกฎหมายในกรุงเทพฯ ผู้ต้องหากุณจะ

ต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย” เขายังย้ำเตือนประชาชนว่ากรุงเทพฯ ซึ่งเป็นจุดที่มีการชุมนุมขนาดใหญ่จำนวนมาก ถูกกำหนดให้เป็น “พื้นที่ควบคุมและเข้มงวดสูงสุด” และห้ามไม่ให้บุคคลมาร่วมชุมนุมในพื้นที่สาธารณะใด ๆ

ตามข้อมูลของ **ศูนย์กานายความเพื่อสิทธิมนุษยชน** ซึ่งเป็นหน่วยงานสิทธิมนุษยชนในไทยซึ่งให้บริการด้านกฎหมายโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายกับบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิ ทางทหารไทยได้ดำเนินคดีกับผู้ประท้วงและนักปกป้องสิทธิมนุษยชนแล้วอย่างน้อย 900 คน โดยใช้อำนาจตามพระราชกำหนดในสถานการณ์ฉุกเฉิน ระหว่างช่วงเดือนพฤษภาคม 2563 – 31 กรกฎาคม 2564 เฉพาะเดือนที่แล้ว ศูนย์กานายฯ **รายงาน**ว่า ทางทหารไทยได้จับกุมบุคคลอย่างน้อย 260 คน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นผู้เยาว์ถึง 70 คน ด้วยข้อหาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการชุมนุมต่อต้านรัฐบาล

“ข้อกำหนดเกี่ยวกับโรคโควิด-19 เสี่ยงที่จะถูกทางการนำไปบังคับใช้อย่างมิชอบเพื่อเป็นเครื่องมือปิดปากผู้วิจารณ์รัฐบาล” เอมี สมิธกล่าว “ทางการต้องยกเลิกการดำเนินคดี และปล่อยตัวผู้ที่ถูกควบคุมตัวโดยพลการด้วยข้อหาฝ่าฝืนมาตรการของพรบ. ควบคุมโรคติดต่อ”

ในวันที่ 1 กันยายน พอร์ตีฟายไรต์รวมทั้งองค์กรสิทธิมนุษยชนอีก 12 แห่ง ได้เผยแพร่จดหมายเปิดผนึก ถึงนายกรัฐมนตรีพล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา เพื่อเรียกร้องให้ปล่อยตัวแกนนำผู้ประท้วงโดยเร็ว

ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ และจากคำแนะนำของคณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุขมีอำนาจกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ ผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับมอบอำนาจในการสั่งปิดสถานที่ชั่วคราวโดยต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัด กฎหมายยังให้อำนาจเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อในหลายด้าน รวมทั้งอำนาจในการสั่งให้ประชาชนเข้ารับการรักษาและปฏิบัติตามมาตรการกักตัว

กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมายของไทย คุ้มครองสิทธิของปัจเจกที่จะมีเสรีภาพด้านการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบ มาตรา 36 ของรัฐธรรมนูญไทย พ.ศ. 2560 กำหนดว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย” และมาตรา 44 กำหนดว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ” ประเทศไทยยังได้ลงนามเป็นรัฐภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ซึ่งคุ้มครองสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกตามข้อ 19 และสิทธิในการชุมนุมอย่างสงบตามข้อ 21

ตามกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐอาจจำกัดสิทธิเสรีภาพด้านการแสดงออกและการชุมนุมอย่างสงบได้ เฉพาะเมื่อเป็นข้อจำกัดที่จำเป็น ได้สัดส่วน มีกฎหมายรองรับ และเป็นไปเพื่อบรรลุเป้าประสงค์อันชอบธรรม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติยังอธิบายในความเห็นทั่วไปที่ 37 ว่า มาตรการใด ๆ เพื่อปราบปรามการชุมนุมโดยสงบ ควรตั้งอยู่บน “การประเมินที่มีการแยกแยะหรือสอดคล้องไปในแต่ละกรณี”

แม้การแก้ปัญหาภัยคุกคามด้านสาธารณสุขที่ร้ายแรงอย่างสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จะถือเป็นเป้าหมายที่ชอบธรรมในการจำกัดสิทธิบางประการ แต่มาตรการเช่นนี้ต้องมีเป้าหมายเฉพาะเพื่อป้องกันโรคถึงกระนั้น ข้อจำกัดที่ประกาศใช้ตามพระราชกำหนดในสถานการณ์ฉุกเฉินกลับมีเนื้อหาคลุมเครือและกว้างขวางเกินไปจนไม่ถือว่าความชอบธรรม หากจะนำมาใช้เพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพด้านการแสดงออกและการชุมนุมอย่างสงบ นอกจากนั้น บทลงโทษทางอาญาต่อการละเมิดพระราชกำหนดในสถานการณ์ฉุกเฉินยังไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดว่าด้วยความได้สัดส่วนอีกด้วย

ท่ามกลางสภาวะแพร่ระบาดของโรค ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิที่จะมีเสรีภาพด้านการชุมนุมอย่างสงบและการสมาคมได้เผยแพร่ แนวปฏิบัติ เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2563 โดยย้ำเตือนไม่ให้รัฐบาลฉวยโอกาสใช้วิกฤตครั้งนี้ “เพื่อปิดกั้นการเข้าถึงหลักประกันตามรัฐธรรมนูญของประชาชน เพื่อประกาศใช้กฎหมายฉุกเฉินที่มีอำนาจกว้างขวางเกินไป หรือเพื่อการปกครองโดยใช้กฎหมายตามอำเภอใจ” แนวปฏิบัตินี้เน้นว่า โรคโควิด-19 ไม่ควรถูกใช้เพื่ออ้างความชอบธรรมให้เอาผิดประชาชนที่เผยแพร่ “ข่าวปลอม” หรือใช้เพื่อหนุหลังมาตรการกำหนดบทลงโทษที่ไม่ได้สัดส่วน

รัฐบาลขยายระยะเวลาประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินมาแล้วถึง 13 ครั้ง นับแต่บังคับใช้เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2563 เป็นครั้งแรก โดยประกาศล่าสุดคือเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2564 คณะรัฐมนตรีมีกำหนดกบฏอนสถานการณ์ทุกสามเดือน โดยการขยายการประกาศใช้ครั้งล่าสุดจะมีผลบังคับใช้จนถึงวันที่ 30 กันยายน

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม โปรดติดต่อ:

เอมี สมิธ, ผู้อำนวยการบริหาร, พอร์ตตี้ไฟไรต์
+66 87 795 5454 (ประเทศไทย)
อีเมล: amy.smith@fortifyrights.org
ทวิตเตอร์: [@AmyAlexSmith](https://twitter.com/AmyAlexSmith), [@FortifyRights](https://twitter.com/FortifyRights)

แมททิว สมิธ, ประธานกรรมการบริหาร, พอร์ตตี้ไฟไรต์
+66 85 028 0044 (ประเทศไทย)
อีเมล: matthew.smith@FortifyRights.org
ทวิตเตอร์: [@MatthewFSmith](https://twitter.com/MatthewFSmith), [@FortifyRights](https://twitter.com/FortifyRights)